

Bc. Gabriela Literová

Edvard Beneš ve veřejném diskursu na přelomu 20. a 21. století

(příklad historické osobnosti při utváření národní identity)

(Vydání první)

II.

3. Edvard Beneš očima jeho současníků, pamětníků z 2. světové války

Vyhraněnou skupinu respondentů tvoří současníci Edvarda Beneše, pamětníci z 2. světové války. Tato skupina se skládá ze zástupců domácího odboje a zahraničního odboje – východního i západního, dále z politických vězňů, kteří prošli někdy i několika koncentračními tábory, vězenkyň židovského původu, a v neposlední řadě skupinu pamětníků doplňují zástupci volyňských Čechů.

Vzhledem k tomu, že rozhovory vedu dle metody orální historie, nemohu považovat svůj vzorek respondentů za reprezentativní. Přesto se domnívám, že i víceméně náhodným výběrem mohu dospět k zobecnění dosažených výsledků. Jedná se vždy o zástupce nějaké sociální skupiny, ať už to jsou osvětímští vězni nebo volyňští Češi. Pokud se určitý aspekt, argument opakuje v několika rozhovorech s lidmi ze stejné skupiny, můžeme výsledky zobecnit a tím se nám mění ilustrativní vzorek na reprezentativní.

Narátory jsem si zvolila sama dle vlastního filtru. První skupinou pamětníků byli odbojáři z Okresního výboru Českého svazu bojovníků za svobodu. V této práci pak uvádím pouze pasáž, kde se narátor vyjadřuje k osobnosti Edvarda Beneše. Výhodou tohoto lokálního filtru bylo, že všichni bydlí v okolí Kladna, což usnadnilo samotné setkání. Jednalo se zejména o zástupce domácího odboje nebo vojáky východní fronty, kteří ač původem Podkarpatští Rusové, rozhodli se po skončení války usadit na Kladensku. Další skupinou pamětníků byli členové Historické skupiny Osvětim, přeživší uvěznění do tohoto vyhlazovacího tábora a leckdy i mnohých dalších – Sachsenhausenu, Mauthausenu a jiných, kterých se válka hlubokým způsobem dotkla.

Na názor na Edvarda Beneše jsem se u příležitosti Mezinárodního setkání ravenbrückých žen zeptala i dvou slovenských žen, bývalých vězenkyň koncentračního tábora Ravensbrück.

Poslední složkou této skupiny respondentů jsou zástupci volyňských Čechů, s nimiž jsem se setkala u příležitosti pietní vzpomínky v Žatci, kde bylo setkání k uctění obětí Českého Malína.

Mezi narátory jsem zařadila i pamětníka, který byl současníkem Edvarda Beneše, ale nebyl ani na frontě, ani nebyl vězněn v koncentračním táboře, až později v 50. letech v uranovém dole. Jedná se o faráře, který začátek války strávil na učení ve Vatikánu a Beneše hodnotí opět z jiného úhlu pohledu.

V prvé řadě bych chtěla nastínit všeobecný názor všech pamětníků, kteří mně odpověděli na mou otázku k názoru na Edvarda Beneše, proto jsem se rozhodla na začátek této kapitoly uveřejnit jakýsi životopis Beneše očima pamětníků, mezníky jeho života, které považují pamětníci za nejpodstatnější. Rovněž jsem vybrala pasáže, v nichž pamětníci uvádějí konkrétní argumenty pro svůj názor.

3.1. Edvard Beneš pohledem pamětníků

Beneš to je éra, na to se nemůže zapomenout...¹

Pokud se setkáš, milá sestro, s pamětníkem, který prožil dobu, kdy dr. Edvard Beneš jezdil z Prahy pravidelně každý týden do Sezimova Ústí, kde prostě... je měli všichni rádi, strašně, i paní Hanu, prej chodilo se hrát štamprle na jejich svátek...²

... a to nevědí naši páni poslanci a senátoři, že nebejt Beneše, tak neexistovala Československá republika...?!³

Všichni Táboráci, když on projížděl a tak nejen Táboráci, ale v Benešově čekal zástup lidí, aby ho mohl pozdravit. Ve Voticích, když jsme přišli do Votic, tak tady první bylo – Jooo, to byly doby, když pak prezident projížděl, zastavil se bez nějaké ochranky, zůstal a s pumpařem a jak se tady bavili vždycky u té benzinové pumpy, on tady načerpal a lidi u toho...u kovárny, na začátku, mezi školou a náměstím byla kovárna a ten kovář třeba se žhavou podkovou vybíhl ven a mával a tak Beneš mu odkázal svoji kravatu. Oni ho měli strašně lidi rádi...⁴

Dějiny ještě ukážou, co to bylo za darebáka. Když Masaryk byl prezident a on byl ten, ministr zahraničí, to bylo výborný, to bylo výborný, ale jak mile nastoupil Beneš do funkce prezidenta ...když nastoupil hned po Masarykovi, tak stál za starou belu...⁵

Mnichov...no, potupa, potupa, Němci nás potupovali a my jim lezem teď do p..... zpátky. Vojáci byli nešťastný.⁶

On opravdu nemohl jinak, než jak to udělal.⁷

Pravda je ta, že prostě když opouštěli hranice tak plakali ti vojáci, ale těm rozumným, včetně prostě těm nahoře, generálům, bylo jasný, zkrátka, že bychom se neubránili v té době. Ti co říkali, že jsme měli dobře vyzbrojenou armádu a že se vlastně naší pomocí vlastně dostali Hitlerovci ke fléře, oni neměli předtím nic, tak to je na jedny straně pravda, ovšem na druhý straně je, kdybychom bývali do toho šli, tak že byli tak ohromný ztráty a že toto bylo velmi rozumný, co udělal a že byl vlastně tím, kdo držel ten národ v průběhu celého toho protektorátu...⁸

Noo, takhle, armáda byla opravdu velmi dobře vyzbrojená a odhodlána válčit, bylo veliké zklamání, bylo velké zklamání...⁹

Mnichov, například můj strýc narukoval, tak to bylo hrozné, vracet se z hranic, i chlapi plakali. Armádu jsme měli vyzbrojenou, zákopy, taková linie to byla a nevyužili to. Tak to si pamatují od toho strýce, byl velmi nešťastný a Beneš teda potom nemohl tu zůstat.¹⁰

No, podívejte se, co on mohl dělat Beneš, vždyť byl jediný člověk, on nemohl zachránit, snažil se, ale měl holé ruce, no tak co moh dělat.¹¹

¹ Příloha č.1, N3,

² Příloha č.1, N1.

³ Příloha č.1, N1.

⁴ Příloha č.1, N1.

⁵ Příloha č.1, N5.

⁶ Příloha č.1, N9.

⁷ Příloha č.1, N13.

⁸ Příloha č.1, N1.

⁹ Příloha č.1, N8.

¹⁰ Příloha č.1, N15.

¹¹ Příloha č.1, N9.

Takže skutečně neměl jinou volbu, než se vzdát, odcestovat, ale už myslet na to, jak tu republiku zase dostat zpět, to dokázal mistrným způsobem¹²

My byli prostě vlastenci a „Táboráci, Tábora jsme děti, nás zná celý svět“, jak jsme zpívali dr. Benešovi, když jel do Anglie, v Táboře se loučil s námi a my jako celá škola, celé gymnázium jsme šli a byli jsme strašně šťastný, že jeho a paní Hanu ještě vidíme...¹³

Moji rodiče hovořili, co blbneš, Benešovi bylo dobře, on šel do Londýna, vykřikoval „Držte se národe, držte se národe, hej... aaa prostě v mých očích on velkou osobností nebyl, podle studia z knih a učebnic pro mě velkou osobností nebyl, ale možná to bylo tím, že byl stále ve stínu Masaryka neboť Masaryk to byla autorita, to byla osobnost tak, tatíček náš no...¹⁴

...a když utekl, tak kdo mu pomohl, aby utekl tady odsud – kdo, Hácha a jak on se potom o Háchovi zmínil... co mohl, to na něj vykecal... ale všechno byl vinen Hácha, on nic, on byl dobreej a támhle, že mu dal všechno co měl, ten Hácha, že za něj kopal, co za ním poslal kufrů, a tak dále, to už neví, blbec...¹⁵

No, jistě..., Beneš byl vrchní velitel československé branné moci ... vrchní velitel on měl přijet i k nám do Buzuluku, ale náč z toho sešlo, jestli počasí nebo program náč tak, akorát Svoboda a někteří důstojníci jako moskevští se setkali, ale... mezi námi dr. Edvard Beneš nebyl.¹⁶

Jako vyboxovat si v mezinárodní situaci, aby existovala prostě armáda, aby se oduznil Mnichov, to se mu podařilo.¹⁷

Já na něj mám velmi pozitivní názor, musím říct, on jenom jednal v době, která byla osudová a osud prostě to připravil bez něj. I tím, že jel do Sovětského svazu, to se mu nedá vůbec vyčítat, protože to mu doporučil Churchill. To ale dneska nikdo nenapíše, každý napíše, že Beneš tady vlastně udělal komunismus.¹⁸

Takže, že Beneš dosáhl toho, že se vynuloval prostě Mnichov, to už samo o sobě by stálo za vysvědčení, ne a další věc, nebyl první ani poslední, který věřil Rusku.¹⁹

... takhle, on byl v Moskvě, ale program byl takový prostě, že mu ... my jsme nacvičovali, čestná stráž jsme nacvičovali v Buzuluku na přivítání prezidenta Beneše, mráz praštil to byl silnej mráz a jak jsme nosili na rameno zbraň, to bylo bez pohybu ... i když jsme měli rukavice, jestli kvůli třeskutejm mrazům ... mezi zahraničními vojáky žádná narážka, žádná prostě výčitka na jeho adresu Beneše prostě nebyla. Byl to vrchní velitel a on byl na mnohých akcí západních i východních jednotek...²⁰

Můj názor je jako většiny volyňáků ... Takhle, faktem je, že jeden významnej politik, já si teď nevzpomenu, kterej to byl, jestli Churchill nebo podobně řekl, kdyby jsme měli takových diplomatů a takových státníků v Evropě před 2. světovou válkou několik, tak nemuselo dojít ke 2. světové válce.²¹

¹² Příloha č. 1, N16.

¹³ Příloha č. 1, N1.

¹⁴ Příloha č. 1, N14.

¹⁵ Příloha č. 1, N5.

¹⁶ Příloha č. 1, N8.

¹⁷ Příloha č. 1, N10.

¹⁸ Příloha č. 1, N4.

¹⁹ Příloha č. 1, N10.

²⁰ Příloha č. 1, N8.

²¹ Příloha č. 1, N16.

To se mu nedá... on byl velice prozírávej, když se vrátil v 45 roce tak svolal... bylo svolání politických vězňů, kteří se vrátili z lágru a on tam pronesl projev, v tom projevu říkal: Vážení přátelé, zapamatujte si dobře, co vám Němci dělali, v koncentračních táborech, káznících, věznicích, všude kde mohli a kde byli, zapište si to, protože za 50 let uvidíte, že Němci budou všechno popírat, že to není pravda. A je to tak, jsme tam. Začali popírat, že nejsou plynové komory, že nebyli krematoria a že se neplynovalo.²²

Já si myslím, že měl docela pravdu, vždyť ty Němci se k nám nechovali nějak to... Podle mého. Ty jeho dekrety byli správný...²³

V tom roce 1945 po osvobození až do té doby dokud neabdikoval, byl mezi lidma, co jsme se stýkali, velmi oblíbený. Byl velmi oblíbený, on tíhnul de facto velmi k Sovětskému svazu, on byl levičák. Nemohl nic... nemohl.²⁴

A navíc, myslím si, že to byl jedinej státník předválečný, který byl národem přijat i po válce. To je jedinej státník, žadnej jinej.²⁵

On to říkal vždycky Jan Masaryk do rozhlasu, že je Československo most mezi Východem a Západem, po kterým se šlape...²⁶

Stalinovi věřil kde kdo, on už na tý Jaltě, věřil mu Roosevelt, akorát jedinej kdo mu nevěřil byl Churchill... to že mu Beneš prostě, že se domníval, že to půjde, že to bude k demokracii, protože tam taky, že jo, víte že to nebyl jeho názor, to se mu nemůže přičítat, malér je ten, že obyčejně ty lidi, který nic neudělali, oni jsou po válce strategové a generálové...²⁷

... každý má své přednosti, nedostatky, takže to tak je, taky jistě udělal nějaké chyby, jako kdo je neudělal, taky jistě udělal chybu, ale to už jako se...taky to asi bylo silnější, než kdyby se postavil proti, když se vrátil a pak v tom roce 48, když to nastalo, tak on říkal, že nepovolí, ale situace byla taková, že prostě už nemohl nic dělat.²⁸

V roce 1948 možnost jinou neměl, protože nálada mezi lidmi byla jednoznačná, ale nejenom u nás, celá Evropa tenkrát sympatizovala se Sovětským svazem²⁹

Beneš věděl, co dělá a hlavně, taky ta nemoc jeho, už se hodně přemáhal a celkově, celý život se přemáhal... Lidi říkají, kdyby nepodepsal, tak nemáme komunismus, to není pravda, nálada prostě byla taková a on udělal to, co musel ...³⁰

Já byl mladej, to on byl prezident dobrej, ale ... Oni na něm teď hledají chyby. On přeci chodil s Čapkem, měli debaty a takový, akorát si myslím a to mu dávám za vinu, že přijal tu demisi, to pomohlo tomu, že se dostali k moci ty komunisti. Jinak ale jako člověka, jsem ho měl rád, byl dobrej, byl to študovanej, chytřej člověk. Něktej ty řeči co jsou proti němu, nevím, nepovažuji to za správný. Dneska mam víc připomínek k těm ministrům dnešním než k němu.³¹

²² Příloha č. 1, N2.

²³ Příloha č. 1, N12.

²⁴ Příloha č. 1, N13.

²⁵ Příloha č. 1, N16.

²⁶ Příloha č. 1, N12.

²⁷ Příloha č. 1, N10.

²⁸ Příloha č. 1, N20.

²⁹ Příloha č. 1, N16.

³⁰ Příloha č. 1, N16.

³¹ Příloha č. 1, N11.

Potom lidi, co ho odsuzují, že byl studenej čumák a kdesi cosi, tak to jsou asi lidi, kteří mu jen záviděj...(chacha). To mu nejde vyčítat, já nevím, jestli s tím souhlasíte, ale diplomat vystupuje v čele státu a musí být nad věcí a on to uměl.³²

A jeho brácha byl v Buchenwaldě, myslím, že v Buchenwaldě, já jsem byl v šesti lágrech, tak se mi to plete. Já si ho nesmírně vážím, to byl čestný člověk.³³

...on vám měl úplně dětinskou ruku...³⁴

Pevný stisk ... Mmmm, nee, jako on tu ruku podal, a tedy myslím, že to byla spíš taktika, jak ten...kdo mu ruku podává jaký je...tak jsme si to vysvětlovali.³⁵

My si ho vážíme, my ho bereme, tak, že nám pomohl vrátit se do republiky, ale jinak... no v tom 38 a 48, to bylo pro něho zklamání, ale my si ho vážíme... tak jako Masaryka, ten projížděl naší Volyní...a my jsme tam byli, školáci, hasiči, hudba...projížděl a tam byla i muzika a oni tancovali ti Pražáci a jel pak dál. Volyňáci měli generála Svobodu, Beneše a taky Masaryka...³⁶

Samozřejmě, to nikdo jiný na světě není, ten nejlepší byl a je a vždycky byl. Nám taky sem pomohl, my jsme hodně pomohli republice a pak za to.... On nám na oplátku s jeho přispěním dojednal v Rusku, že se sem mnohem dřív reemigrovalo. Jináč.. by jsme tam ještě pěkně dlouho byli.³⁷

No jo, on se nese všeobecně jiný trend, trend je svalovat všechnu vinu na Beneše.³⁸

Politik nemůže čekat diplom, ať je dobrej, nebo špatnej, vždycky se něco najde, protože holt je to jejich role.³⁹

Jinak co teď štvou v Německu, Benešovy dekrety... tak předně to nebyly Benešovy dekrety, ale dekrety vlády. A za druhý, je to to nejtvrďší jádro fašistů, neonacistů a bohužel, ty teď mají slovo...⁴⁰

On Beneš vydal nějaké ty dekrety, že a já sama se nevyznám, zda to bylo dobře či ne, protože doba byla taková, že možná v té době se to jevílo jako akt spravedlivosti, ale já stále říkám, že kolektivní vina by neměla být... nevyznám se sama v sobě, či to bylo moudré, nebo bylo nespravedlivé.⁴¹

Prohrává bitvy, ale tu válku vyhraje!⁴²

3.2. Interpretace rozhovorů

Následující graf nabízí pohled na pestré rozčlenění událostí a osobností patřících do období od roku 1918 do roku 1938. Z grafu můžeme vyčíst zajímavý poznatek a to fakt, že pamětníci téměř ze 39% zmiňují v souvislosti s Benešem událost přijmutí Mnichovské dohody. V následujících grafech se pak dočteme, že tato událost je zmíněna nejvíce pamětníky ze všech. Na vysoké příčce je také abdikace Edvarda Beneše v roce 1938, kterou argumentuje 23% oslovených. Překvapující je fakt, že pamětníci připomínají pouze v jednom případě Edvarda Beneše v souvislosti se

³² Příloha č. 1, N16.

³³ Příloha č. 1, N3.

³⁴ Příloha č. 1, N8.

³⁵ Příloha č. 1, N8.

³⁶ Příloha č. 1, N17.

³⁷ Příloha č. 1, N18.

³⁸ Příloha č. 1, N4.

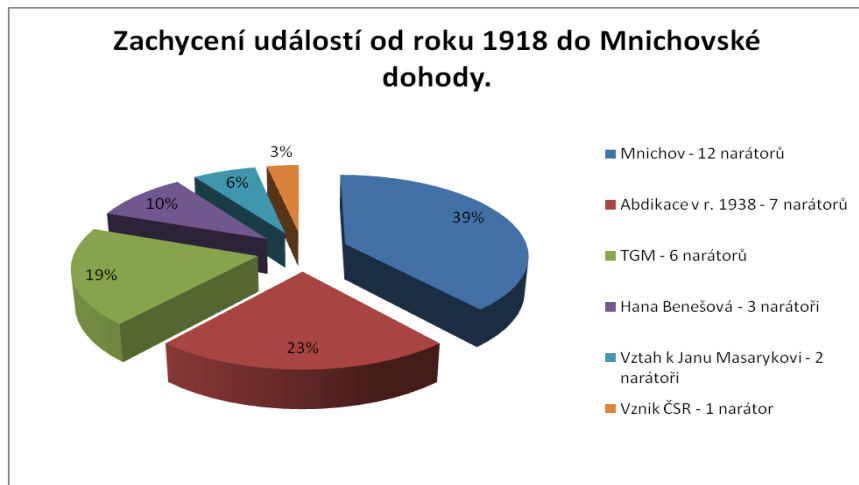
³⁹ Příloha č. 1, N16.

⁴⁰ Příloha č. 1, N10.

⁴¹ Příloha č. 1, N14.

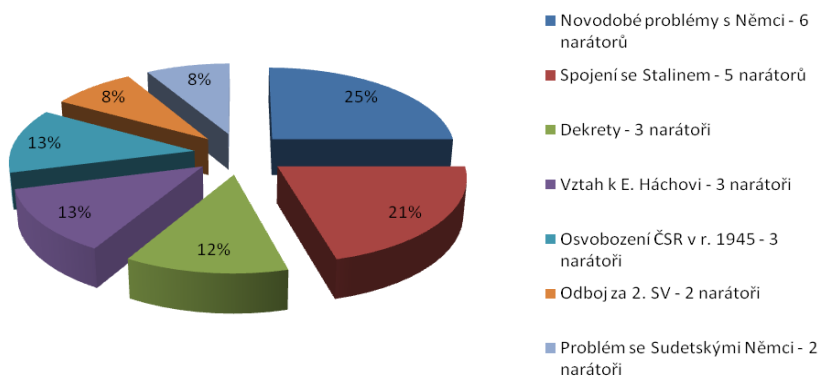
⁴² Příloha č. 1, N7.

vznikem Československa v roce 1918. Proč pouze jeden pamětník, resp. pamětnice zohlednila v názoru na Beneše tuto pro Československé dějiny tak důležitou událost, na to se zaměřím v závěru své práce. Vztah a propojení E. Beneše s T. G. Masarykem registruje 19% pamětníků. Narátoři považují z 10% za důležité připomenout Edvarda Beneše v souvislosti s jeho manželkou, Hanou Benešovou a 6% narátořů zmiňuje E. Beneše ve vztahu k Janu Masarykovi. Neuvedla jsem ještě jednu spojitost k Edvardu Benešovi, kterou uvedla pouze jedna pamětnice a to je vztah národních socialistů k našemu 2. prezidentovi. V grafu tento údaj neuvádím z čistě úsporných důvodů.

V dalším grafu uvádím události a osobnosti spojované s Edvardem Benešem v období po abdikaci v roce 1938 až po rok 1948. 25% pamětníků zmiňuje nejvíce zastoupenou událost a tím jsou novodobé problémy s Němci, jedná se zejména o dnešní volání po zrušení dekretů, německé revizionistické názory o neexistenci plynových komor a koncentračních táborů a podobně. Jeden narátoř se přímo opírá o citace z projevu E. Beneše ihned po válce, kde nabádá k zapamatování událostí, které se odehrávaly na frontách a v koncentračních táborech a varuje, že se Němci za 50 let opět ozvou a budou vše popírat. Pamětníci mu dávají za pravdu. Schvalují jeho činy po skončení 2. světové války – ať už odsun Němců, tak dekrety prezidenta republiky. Pět narátořů je zastoupeno i spojením E. Beneše se Stalinem. 13% pamětníků registruje napjatý vztah E. Beneše a E. Háchy, pro jednoho pamětníka znamená křivda ze strany Beneše vůči Háchovi klíčové téma jeho odpovědi. Se stejným počtem zmíněných událostí v odpovědích pamětníků se řadí spojení Beneše s dekrety prezidenta republiky a osvobozením ČSR v roce 1945.

Zachycení válečných a poválečných událostí.

V odpovědích dominovalo jasně podepsání Mnichovské dohody, avšak nikoliv v negativní konotaci, ba naopak. Pamětníci ve svých odpovědích jasně Benešovo chování podpořili, vznesli vždy několik argumentů, kterými svou úvahu podpořili. Z velké části pasáží týkající se Mnichovské dohody začínali slovy „To co lidé teď říkají..“, nebo „Co se nyní říká..“ a následovně se snažili vyvrátit všeobecně rozšířený názor, který zní: „Měli jsme bojovat“.

Za povšimnutí stojí fakt, že není u narátorů jedním z nejfrekventovanějších spojení E. Beneš a vznik Československa, avšak díky zásluhám Beneše na vzniku ČSR je tolik oblíbený u skupiny respondentů z řad pamětníků 2. světové války, resp. u vzorku výpovědí narátorů prezentovaných a analyzovaných v této práci. Pouze v jednom případě jsem se setkala s velmi negativním názorem na Edvarda Beneše a i přesto v této odpovědi nalezneme uznání za činnost E. Beneše jako ministra zahraničí.⁴³

4. Edvard Beneš očima politických reprezentantů

Skupinu respondentů tvoří čeští političtí reprezentanti. Na jedné straně jsem se tázala senátorů, kteří hlasovali v Senátu ČR dne 25. března 2004 o „Návrhu zákona o zásluhách Edvarda Beneše“ a na straně druhé jsem oslovila několik předních politických reprezentantů, o nichž se domnívám, že mají určitý vliv na veřejné mínění – již pouze tím, že se často vyjadřují v médiích o obecných společenských událostech, ale i o jiných diskutabilních tématech, nebo to jsou političtí reprezentanti, kteří měli sami zájem se k osobnosti Edvarda Beneše vyjádřit.

Senátory jsem si zvolila zejména proto, že během hlasování proběhla k tomuto tématu bouřlivá diskuse - jak v Parlamentu PS ČR, tak i v již zmiňovaném Senátu. Rozhodla jsem se, že oslovím právě tuto skupinu respondentů, zajímalo mě, zda senátoři znají historické souvislosti a co ovlivnilo jejich víceméně zamítavé rozhodnutí, že se Edvard Beneš zasloužil o stát, resp. nezasloužil. Rovněž jsem si

⁴³ Příloha č.1, N5.

kladla otázky, zda se jednalo pouze o názor jednotlivých politiků, nebo zda nebyly jen ovlivněny politickou příslušností. Je totiž zcela možné, že politik hlasoval záporně, avšak jeho vlastní názor je odlišný.

To, že jsem si zvolila jako svou skupinu respondentů politickou reprezentaci je zcela záměrné a promyšlené – senátoři jsou vybíráni občany České republiky, jsou to „zástupci z lidu“. Navíc je velmi důležitý i věk senátorů, protože do Senátu může být zvolen pouze člověk starší 40 let. Myslím, že rovněž tento aspekt nahrává mému výběru, protože, jak je všeobecně známo, senátoři jsou většinou akademicky vzdělaní lidé, často staršího věku, kteří již mají za sebou nejenom školní výuku, ale rovněž bohaté životní zkušenosti, které jejich názor formovaly. Doba, v níž se většina senátorů narodila, jim rovněž přinesla mnoho bohatých zkušeností, ať již z rodinného prostředí, nebo obecně děním ve společnosti. Proto názor na Edvarda Beneše je vždy podložen nějakými argumenty. Ať už pravdivými nebo méně pravdivými, ale jsou to argumenty, ve které senátoři pevně věří.

V první fázi jsem oslovila politiky osobním dopisem, resp. prosbou v květnu 2006, kde jsem uvedla, že jsem studentka historie na FFUK a velmi by mě zajímal jeho/její názor na Edvarda Beneše. Rovněž jsem uvedla, že v případě ochoty příslušného politika se setkat, jsem připravena k osobnímu jednání, pokud to však nebude možné, ocením rovněž písemnou odpověď. Po této prosbě jsem v průběhu jednoho měsíce obdržela několik promptních odpovědí. Na některých odpovědích bylo zcela zřejmé, že si politik dal velmi záležet, že se skutečně jednalo o hluboké zamyšlení. Na druhé straně jsem rovněž obdržela několik velmi stručných odpovědí.

Druhou fází posílání proseb jsem uskutečnila (na radu jednoho z politiků) po podzimních volbách v roce 2006, kdy již politici nebyli tolik zaneprázdnění přípravou volební kampaně. Samozřejmě Ti, co odpovídat nechtěli, si opět jinou důležitou činnost našli. Avšak i tato druhá fáze znamenala určitý počet nových odpovědí, ať už zamítavých, či skutečně plnohodnotných.

K setkání se senátorem došlo pouze v jednom případě, avšak nebylo mi povoleno rozhovor nahrávat, mohla jsem si tedy pouze dělat poznámky.

V první řadě bych opět chtěla nastínit všeobecný názor všech politiků, kteří mně odpověděli na mou otázku k názoru na Edvarda Beneše, proto jsem opakovala postup jako v případě pamětníků a rozhodla na začátek této kapitoly uveřejnit životopis Beneše očima politiků. Pouze z citací z odpovědí jsem se pokusila poskládat mozaiku, která by mohla být určitým měřítkem a zároveň pestrá skladbou různorodých názorů, jako je již skladba politické reprezentace v Čechách, ať už půjdeme napříč stranami, nebo vzděláním, nebo prostě jen názory lidí, kteří uznávají určité hodnoty a sdílí identitu s určitou skupinou lidí.

4.1. Edvard Beneš pohledem politiků

Rád Vám napíšu svůj názor, není ale podložen žádným hlubším zkoumáním a vědomostmi, je to názor člověka, který prošel v dobách studia minimálně dvěma systémy výuky dějepisu a který poznal, jaký je rozdíl mezi historií a dějepisem, mezi dějepisem a demagogií, mezi pravdou doma a alibismem ve škole, někdy ani nezakryvaným. Proto se omlouvám a i trochu stydím a berte můj názor na pana prezidenta i jako projekci mého života a politických postojů.⁴⁴

⁴⁴ Příloha č.2, S13.

Není jednoduché naprosto objektivně hodnotit jakoukoli významnou osobnost historie, aniž by se přitom bylo možné oprostít od tzv. subjektivních vlivů, ať už z pohledu hodnotícího, tak vlivů, které s sebou přináší být s odstupem času realita.⁴⁵

Mám jistý názor na Edvarda Beneše, ale je pouze intuitivní a zřejmě také povrchní. Rozhodně by Vás neobohatil, a proto se o něj zatím dělit nechci.⁴⁶

Jako první musím předeslat, že hodnocení po šedesátí a více letech vždy připomíná lidové tvrzení, že po bitvě je každý četař generálem.⁴⁷

Obávám se, že Vám asi nebudu moci vyhovět - alespoň ne do podzimu, konkrétně do senátních voleb v listopadu. Ze dvou důvodů: můj názor na prezidenta Beneše je tak radikálně odlišný od oficiálního národního mýtu, že 1/ jako politik (to jest zástupce spoluobčanů) ani nemám právo jej ze své funkce říkat, a 2/ vzhledem k tomu, že kandiduji opět do Senátu, by bylo totálně sebevražedné svůj názor veřejně prezentovat.⁴⁸

Beneš nebyl světec, mučedník, ani mesiáš. Měl své lidské chyby (ješitnost, pocit nenahraditelnosti), řady závažných chyb se dopustil i v politice, zejména ve vnitrostátní, kde již tak silný nebyl. Jedno mu však nelze upřít, celý život zasvětil Československu a tomu podřídil téměř všechno. Byla-li myšlenka samostatného demokratického státu Čechů (a Slováků) myšlenkou špatnou nebo bezcennou, byl špatným politikem i Beneš. Osobně se však domnívám, že v jeho případě klady jeho osobnosti převažují.⁴⁹

Přední československý a evropský politik dvacátého století dr. Edvard Beneš byl člověk, jako každý z nás – měl své chyby i přednosti.⁵⁰

Brilantní právnícký mozek vybroušený stovkami, tisíci mezinárodních jednání a zahraničních, světových zkušeností spojený s vysokou morální zásadovostí a vřelým vlastenectvím to chcete – li lakonickou zkratkou řečeno byl Edvard Beneš – vynikající československý státník.⁵¹

Pokládám osobnost Edvarda Beneše za politika evropského formátu, který měl hlavně zásluhy na vzniku samostatného Československa (například uznání Československé národní rady Francií, Anglií a Itálií) a utváření zahraniční politiky v letech 1919-1920, kdy obhájil koncept práva československého národa na sebeurčení. Ale i jako poslanec, předseda vlády, prezident či předseda Společnosti národů obstál a dokazoval, že je opravdovou evropskou politickou osobností.⁵²

Jako osobnost je nutno vidět Beneše dosti jinak. Tento nesmírně pracovitý člověk, ale přirozeně spíše dvojka než leader, byl vysoce efektivní ve prospěch své věci a do jisté míry byl autorem velice výhodných hranic Československa a jeho značného úspěchu v pařížských jednáních po 1. světové válce.⁵³

Pan prezident Beneš byl nepochybně vzdělaný člověk, diplomat a demokrat. Možná byl ve svém životě více zvyklý na analyzování, diplomatické vyjednávání a přípravu podkladů pro rozhodnutí než na vlastní rozhodování. Zřejmě měl hodně rád jistotu a

⁴⁵ Příloha č.2, P1.

⁴⁶ Příloha č.2, S22.

⁴⁷ Příloha č.2, S71.

⁴⁸ Příloha č.2, S43.

⁴⁹ Příloha č.2, S19.

⁵⁰ Příloha č.2, P2.

⁵¹ Příloha č.2, P7.

⁵² Příloha č.2, P5.

⁵³ Příloha č.2, S35.

logiku a intuice při rozhodování a práce s emocemi, rizikem, nejistotou mu byla vzdálenější.⁵⁴

Vždy jsem uznával prezidenta Beneše, respektive jeho politický odkaz a hluboce si jej vážím jako jednoho z nejvzdělanějších jak českých, tak evropských politiků, velkého žáka T. G. Masaryka. Benešovi zaslouženě patří místo velkého mezinárodního a největšího československého diplomata.⁵⁵

Právě při pohledu s časovým odstupem musíme obdivovat, čeho svou houževnatostí, pracovitostí a pílí dosáhl. Inspirovat by nás dnes, kdy se hledají cesty kjednotě Evropy, měla především Benešova diplomatická činnost v evropském měřítku, kterou doplnil i mírovou politiku Jiřího z Poděbrad.⁵⁶

Už zde se však projevuje jeho nejnebezpečnější negativní vlastnost (která je ostatně společná všem lidem, o nichž nás jako největší ctnost napadne pracovitost): pro stromy často neviděl les. Naše vynikající hranice, na nichž tak dobře zapracoval, způsobily, že v tomto rádobý národním státě byli Češi menšinou (a aby mohli tvrdit, že jsou většinou, museli vymyslet "československý národ"; i ten měl ovšem jen 60%); a navíc, že jsme si znepřátelili všechny sousedy kromě Rumunska.⁵⁷

Ve 20. a 30. letech minulého století byl Beneš viděn jednak jako pokračovatel masarykovského humanistického ideálu samostatného československého státu, jednak jako levicový nacionalistický politik. Rozpor mezi těmito symboly, resp. koncepcemi, nebyl tehdy vidět; neslučitelnost obojího ukázala Čechům až válka (a i tak to mnozí dodnes nevidí).⁵⁸

Mnichovská dohoda je historickým traumatem, které ovlivňuje české myšlení dodnes. A Beneš, frustrován z mnichovské dohody, se rozhodl něco podobného již nikdy nedopustit. Tento muž, jehož příbuzné nechal Hitler pozavírat do koncentračních táborů, se v londýnském exilu stal symbolem českého boje proti nacismu a naší demokratické tradice; tím, čím byl de Gaulle pro Francouze a královna Wilhelmina pro Holanďany, anebo i Churchill pro Brity.⁵⁹

Totíž, zda mají ublížit národu tím, že se podrobí něčemu diktátu, nebo tím, že se mu nepodrobí. Zda zvolí řešení takzvaně pragmatické, anebo řešení morální.⁶⁰

Zůstane věčným tématem českých dějin, zda byl tehdy lepší boj v mezinárodní izolaci než morální marasmus po kapitulaci.⁶¹

Názory o tom, že Beneš prý měl dát rozkaz k vojenskému odporu, ukazují na malou znalost problematiky a faktů. Prezident za 1. Republiky neměl žádnou ústavní pravomoc k rozdělení či odstoupení části státu. Tu měl jedině parlament a ten neudělal nic. Také řeči o branném odporu jsou málo podložené. Proti republice nestála jenom nejmocnější armáda tehdejšího světa, ale i Polsko a Maďarsko, po Mnichovu i západní velmoci. 7 miliónů Čechů v naprostém obležení 10 násobnou přesilou. To nebyl žádný osudový moment rozhodování, to byla volba jen mezi naprostým zničením a nejistým, ale přece jen přežitím.⁶²

⁵⁴ Příloha č.2, S13.

⁵⁵ Příloha č.2, P7.

⁵⁶ Příloha č.2, P2.

⁵⁷ Příloha č.2, S35.

⁵⁸ Příloha č.2, S35.

⁵⁹ Příloha č.2, P3.

⁶⁰ Příloha č.2, P3.

⁶¹ Příloha č.2, S71.

⁶² Příloha č.2, S19.

Cením si na něm především schopnost reálně hodnotit poměr sil na domácí i zahraniční politické scéně a toho, že jeho kroky coby ministra zahraničí i prezidenta republiky byly uvážené a sledující blaho a bezpečnost občanů republiky.⁶³

Vždyť v tom osmatřicátém vůbec nezafungoval náš parlamentní systém, parlament se ani nesešel. Všechno to bylo na jeho bedrech, všichni ho opustili a čekali, jak se rozhodne. A v únoru 1948 to bylo snad ještě výraznější!⁶⁴

Po okupaci naší země se ještě jednou ukázala jeho nezpochybnitelná autorita na domácí i zahraniční scéně, když byl schopen v Londýně sestavit doma i v zahraničí respektovanou exilovou vládu, která zaštitila naše odvážné vojáky na všech frontách a zařadila tak Československou republiku mezi vítězné mocnosti.⁶⁵

Budoucnost dala Benešovi za pravdu. Vždyť za dva roky se Hitler dostal bez problémů až k Moskvě. Přispěly k tomu i Stalinovy čistky v generálním štábu Rudé armády, o kterých Beneš věděl.⁶⁶

Dospěl k závěru, podporovanému z domova, že válka je příhodnou historickou chvílí k vyřešení problému státu vyhnáním Němců.⁶⁷

Hitler rozpoutal proti Benešovi nenávistnou propagandu, jejíž některé stereotypy bohužel dodnes přežívají i v aktuálních diskusích jako často neuvědomělý, bezmyšlenkovitě přejímaný spodní proud.⁶⁸

Během války začal komunikovat i s komunisty - představiteli SSSR, ačkoli si jistě plně uvědomoval nebezpečí svého jednání.⁶⁹

Také argumenty o tom, že Beneš sedl Stalinovi na lep jsou poněkud tendenčně zabarvené. Bylo by možno hovořit o celé řadě západních státníků i umělců, dokonce i filozofů (o části inteligence ani nemluvě!), která Stalinovi na lep sedla. Pravděpodobně však nikoliv jeden z nejzkušenějších politiků a pragmatiků světa, proťelý diplomat Beneš. Rozdělení Evropy bylo plně v kompetenci supervelmocí a ty ho dodržovaly, jak jistě už sama víte, až do roku 1989!⁷⁰

Beneš si objednával tajně materiály, zejména také nepravdivé, na jiné lidi, aby jimi mohl manipulovat (tehdy se tomu ještě neříkalo kompromitovat).⁷¹

Dle mého soudu, byl prezident Beneš především politikem, nikoliv Mesiášem, vůdcem, ideologem, sociálním inženýrem nebo koryfejem všech věd, jako někteří vedoucí státníci sousedních zemí před a těsně po II. světové válce. Politiku chápal jako hledání kompromisu mezi zájmy různých skupin, jako nacházení řešení alespoň částečně vyhovující všem, resp. převážně většině zainteresovaných.⁷²

Ať vezmeme v úvahu jeho zahraniční politiku, postup v roce 1938 a po roce 1945, jsou jeho kroky pro mě jako pravicového politika minimálně rozporné.⁷³

To, co mu vyčítám já, jsou tři momenty. Jeho rezignace a odchod do zahraničí chápu. Jsem ochoten pochopit i to, že ač podepsal rezignaci, prohlásil se sám za legitimního prezidenta v zahraničí. Možná mohl odejít i bez toho, že by usnadňoval legitimizování druhé republiky svou rezignací. A druhou záležitostí, kterou mu

⁶³ Příloha č.2, P1.

⁶⁴ Příloha č.2, S52.

⁶⁵ Příloha č.2, S12.

⁶⁶ Příloha č.2, S17.

⁶⁷ Příloha č.2, S71.

⁶⁸ Příloha č.2, P3.

⁶⁹ Příloha č.2, S79.

⁷⁰ Příloha č.2, S19.

⁷¹ Příloha č.2, S35.

⁷² Příloha č.2, S19.

⁷³ Příloha č.2, P6.

vyčítám je jeho aktivní úloha při podpisu smlouvy se SSSR, kterou podepsal, ač byl mnoha lidmi varován. No a třetí je jeho postoj v roce 1948, kdy mohl postupovat zcela jinak a neusnadňovat komunistům nástup k moci.⁷⁴

Až příliš vycházel z úvahy, že Československo se může stát „mostem“ MEZI Sovětským svazem a západními demokraciemi a napomoci tak stabilitě v Evropě. Jako sociolog byl přesvědčen, že politika je „praktická sociologie“ a že jeho politika je vědecká. Avšak další vývoj ukázal, že nikoli věda, nýbrž přání byla otcem myšlenek. Benešovu víru v demokratizaci SSSR a KSČ vyvrátil dramatický únor 1948.⁷⁵

Jak Beneš postupně zabředal do těchto hrůzných znetvoření svých původních představ, stával se také velikášským (začal věřit, že on jediný opravdu rozumí Stalinovi a vývoji Sovětského svazu k demokracii; věřil, že musí přijmout demisi ministrů v r. 1948, protože na jeho chování záleží, zda bude občanská válka) a k osobním přátelům netolerantní (přiměl Jana Masaryka, aby s ním na této šikmé ploše zůstal, i když ten nejpozději v roce 1947 prohlédl, zřejmě tím, že se odvolal na Janův slib otci na smrtelném loži, že Jan Beneše neopustí - mimochodem velice zajímavý pohled do duše Tomáše G.). V tomto hrála roli jeho počínající nemoc, kterou zastíral, seč mohl, přesvědčiv sám sebe (za pomoci své milující manželky), že on sám je jediná záštita správného vývoje.⁷⁶

Únor roku 1948 jej zastihl jako vážně nemocného člověka, který už nebyl schopen (nebo ochoten? - nevím) zorganizovat a koordinovat účinnou protiakci demokratů.⁷⁷

Snad byly na vině nedostatečná politická prozíravost a odvaha.⁷⁸

Při hlasování o přijetí zákona, který Edvardu Benešovi přisuzoval "zasloužení se o stát" (senátní tisk 285) jsem se hlasování zdržel a to zejména z důvodu legislativně právního. Při přijímání zákonů by měla platit jistá obecnost předmětu zákonné úpravy, jakožto jednoho z principů tvorby práva, který požaduje, aby právní norma měla obecný charakter a nesměřovala pouze k řešení konkrétní situace. Zákon také neprošel.⁷⁹

Řeknu-li to tvrdě, chybí tam, o jaký stát se vlastně zasloužil, ten po roce 1948 ?⁸⁰

Parlament České republiky přes odpor prezidenta Klause přijal zákon o dvou větách, že se prezident Beneš zasloužil o stát. Já bych toto konstatování doplnil pouze o jedno slovo a to o komunistický. Přes tyto tragické chyby si náš druhý prezident zaslouží zejména pro činnost při zakládání samostatného státu a jako exilový prezident uznání.⁸¹

Edvard Beneš se však stal obětí své doby a je mnohými hodnocen jen podle Mnichova 1938 či února 1948, když přijal demisi nekomunistických ministrů. Domnívám se, že žádný jiný český politik 20. století nebyl ještě v situaci, jako náš druhý prezident Edvard Beneš a proto bychom jeho osobnost měli hodnotit komplexněji a nevyzdvihovat jen tyto dvě pro český národ tak negativní události.⁸²

⁷⁴ Příloha č.2, S18.

⁷⁵ Příloha č.2, S71.

⁷⁶ Příloha č.2, S35.

⁷⁷ Příloha č.2, S79.

⁷⁸ Příloha č.2, S53.

⁷⁹ Příloha č.2, S22.

⁸⁰ Příloha č.2, S23.

⁸¹ Příloha č.2, S71.

⁸² Příloha č.2, P5.

Pevně věřím, že skončil čas oněch strašných dilemat, před nimiž musel stanout evropský politik Edvard Beneš. Ale jsem přesvědčen, že kdybychom přece jen někdy před těmito dilematy stanout museli, pak Benešův lidský a politický příběh nám může být zdrojem všestranného poučení.⁸³

Benešův obraz později vytrvale v našem vědomí deformoval komunistický režim. I nyní existuje mnoho Benešových kritiků, kteří přesně vědí, jak se mělo postupovat v roce 1938 a 1948. Tito lidé zpravidla zapominají na to, že žádný jedinec není všemocný. Zmíněné kritické roky byly selháním demokratů jako celku.⁸⁴

Teprve únorové převzetí absolutní moci komunisty (většinu moci už dávno měli) vedlo nakonec k potlačení Beneše jako symbolu národně socialistického státu, avšak i zde si komunisté počkali až řadu měsíců po jeho smrti, než začali jeho památku potlačovat. To ovšem vedlo naopak k zachování Beneše jako symbolu demokracie a západní orientace země, což by bylo až směšné, kdyby člověk nebyl na takové paradoxy v historii symbolů zvyklý. Beneš jako takový symbol přežívá dodnes a uvidíme, zda tímto symbolem nezůstane.⁸⁵

Omezím se na konstatování, že na málokterou osobnost naší minulosti existují tak rozdílné názory a protichůdná hodnocení.⁸⁶

Edvard Beneš byl posledním velkým prezidentem Československé republiky. Je stále vnímán jako symbol zápasu naší země o demokracii, s úspěchy i neúspěchy, které takové snažení vždy provázejí.⁸⁷

Vše, co dělal, dělal v přesvědčení, že není lepšího východiska, byť věděl, že vybírá mezi špatným a horším řešením.⁸⁸

Dnes si také uvědomuji (připouštím), že se na jeho poválečných rozhodnutích mohla podepsat i nastupující nemoc a stáří. Pokud tomu tak bylo, moje kritické hodnocení by pak spíše patřilo jeho mladším politickým partnerům.⁸⁹

Nadany a pracovitý úředník, kterému chyběla schopnost vést a s touto schopností související schopnost dohledat nepřímé důsledky svých činů. Podroben těžkým zkouškám, kterými Bůh ví, nebývají jiní zkoušeni (takže ho tu politujeme také), uspíval ve věcech druhotných a selhával ve věcech rozhodujících. Neschopen překročit svůj stín, nakonec svým životem popřel téměř vše, za čím stál a čeho se stal paradoxně symbolem. Tragická postava, která dostala dvakrát po sobě snad nespílitelnou úlohu ochránit národ před totalitou a po dvakrát selhala. Varovný příklad toho, jak scestná je víra v symboly, a jak náš národ není zatím schopen je brát s potřebnou dávkou skepse.⁹⁰

Jisté je, že tato doba neučinila z presidenta Edvarda Beneše národního hrdinu, ale kontroverzního politika.⁹¹

Vy jistě víte, že Edvard Beneš je osobnost, o které toho dost vím a již si za mnohé věci velmi vážím. Kdykoli ochotně podepíšu onen známý Masarykův výrok, že bez

⁸³ Příloha č.2, P3.

⁸⁴ Příloha č.2, S21.

⁸⁵ Příloha č.2, S35.

⁸⁶ Příloha č.2, S19.

⁸⁷ Příloha č.2, S12.

⁸⁸ Příloha č.2, S4.

⁸⁹ Příloha č.2, S80.

⁹⁰ Příloha č.2, S35.

⁹¹ Příloha č.2, S53.

tohoto muže malého vzrůstu bychom republiku neměli. Je to ovšem také tragická postava, na kterou se už půl století svádějí všechny naše kalamity.⁹²

Zajímavá otázka je, co říci o národu, který si jej po prvním selhání znovu pozval do čela a stále jej veneruje. Možná, že je Beneš svým způsobem skutečným představitelem některých neblahých sdílených vlastností: pod evropským povrchem rakušácká netolerance, pod demokratickou formou monarchistické toužení po "dobrém králi"; tendence zemetat smetít pod koberec a lhát si do kapsy; hrdost na pracovitost a zanedbávání skutečného efektu; pro mne špatně vysvětlitelná náhlá "byrokratická" krutost a nedostatek velkorysosti (vyhánění Němců skrz naskrz poražených, amnestie "odbojových" zločinů ještě dlouho po skončení války; u národa také skutečnost, že jsme vedle SSSR měli z komunistických zemí největší počet justičních vražd v 50. letech). Je-li na tom něco, vidím ho ovšem jako představitele období minulého, do nové Evropy se nehodícího, vlastností, jichž se potřebujeme zbavit.⁹³

Snad bych jen obecně dodal, že přijme-li člověk pozici představitele mnohých (či dokonce celého národa nebo státu), vykatapultuje-li ho historie do role hrdiny, pak je nejspíše třeba tuto roli naplnit (což právě Beneš - a později Alexandr Dubček - neučinili).⁹⁴

Rozhodoval situace, na které bylo třeba velké osobní síly a odvahy a on byl spíše salonním politikem. Myslím, že jeho největší životní chybou (pokud se tok vůbec dá nazvat) byla jeho orientace na Sovětský svaz.⁹⁵

Určitě přijde doba, kdy celý náš národ pochopí úlohu, význam i tragedii Benešovy osobnosti a bude hrdý na svého druhého prezidenta, jehož jediným životním smyslem bylo blaho jeho národa. T. G. Masaryk měl pravdu, když řekl, že "...bez Beneše bychom republiku neměli..." a já si dovolím neskromně dodat, že "...nejen po první světové válce"⁹⁶

To je vzkaz prezidenta Beneše dnešku - poučte se z mých draze zaplacených zkušeností a neopakujte chyby, kterým jsem se já nemohl vyhnout.⁹⁷

Redakce: Bc. G. Literová

Připravil: doc. dr. O. Lev, CSc., dr. O. Tuleškov

Vydalo Křesťanskosociální hnutí ve spolupráci s OR Klubu českého pohraničí v Praze 10 jako svou 310. publikaci určenou pro vnitřní potřebu vlasteneckých organizací. Praha, listopad 2009

Webová stránka: www.ksl.wz.cz

E-mail: Vydavatel@seznam.cz

Pozn. editora:

Velmi se omlouváme za pohledy některých našich politiků na dr. Edvarda Beneše. Nezměnili jsme na nich vůbec nic. Jsou totiž velmi důležité pro to, abychom si mohli uvědomit celkovou úroveň těchto „politiků“.

Je až zarážející, že nikdo z nich nebyl schopen např. akcentovat vizi dr. E. Beneše o nutnosti rozšiřování demokracie z oblastí politické i do oblastí hospodářské a sociální, o demokracii humanitní, o nutnosti reforem stranicko-politického systému, zejména nového vymezení funkcí politických stran, problému stranické oligarchie a otázku vůdcovství v demokracii.

⁹² Příloha č.2, S52.

⁹³ Příloha č.2, S35.

⁹⁴ Příloha č.2, S30.

⁹⁵ Příloha č.2, S36.

⁹⁶ Příloha č.2, S17.

⁹⁷ Příloha č.2, S13.

Příloha č. 1

Zachycení událostí spojených s Edvardem Benešem v odpovědích pamětníků															
iniciála	narátor	za 2. SV	TGM	vznik ČSR	Hana	J. Masaryk	Mnichov	abdikace	odboj	Hácha	Stalin	1945	Sudety	dekrety	Němci
V.Ž.	N1	DO	ne	ano	ano	ne	ano	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ano
R.B.	N2	DO	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ano
A.R.	N3	DO	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne
F.K.	N4	DO	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne
J.K.	N5	DO	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne
E.M.	N6	DO	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Z.M.	N7	DO	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
A.P.	N8	ZO - V	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
J.P.	N9	ZO - V	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne	ano	ne	ano
Z.K.	N10	ZO - Z	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano
A.S.	N11	ZO - Z	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
D.B.	N12	Židovka	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne
H.P.	N13	Židovka	ne	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
E.B.	N14	Židovka	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ano	ano
E.P.	N15	Židovka	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
J.H.	N16	Vol.Čech	ne	ne	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ano
V.1.	N17	Vol.Čech	ano	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
V.2.	N18	Vol.Čech	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne
V.3.	N19	Vol.Čech	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
F.K.	N20	pater	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne

Příloha č. 2

S1	1960	ODS	strana	hlasování	odpověď	S32	1949	KOD	hlas	odpověď	S63	1945	ČSSD	strana	hlasování	odpověď	
S2	1944	ODS	ODS	NE	NE	S33	1962	KOD	KOD	O	NE	S64	1937	ČSSD	ČSSD	O	NE
S3	1956	ODS	ODS	O	NE	S34	1930	KOD	KOD	X	NE	S65	1947	ČSSD	ČSSD	O	NE
S4	1949	ODS	ODS	NE	ANO	S35	1936	KOD	KOD	O	ANO	S66	1947	ČSSD	ČSSD	X	NE
S5	1957	ODS	ODS	NE	ANO	S36	1950	KOD	KOD	NE	ANO	S67	1938	ČSSD	ČSSD	X	NE
S6	1966	ODS	ODS	X	ANO	S37	1953	KOD	KOD	NE	NE	S68	1953	ČSSD	ČSSD	X	NE
S7	1953	ODS	ODS	NE	NE	S38	1940	KOD	KOD	NE	NE	S69	1948	SK Nezařaz.	SK Nezařaz.	ANO	NE
S8	1956	ODS	ODS	O	ANO	S39	1956	KOD	KOD	O	NE	S70	1953	SK Nezařaz.	SK Nezařaz.	ANO	NE
S9	1954	ODS	ODS	NE	NE	S40	1955	KOD	KOD	X	NE	S71	1953	SK Nezařaz.	SK Nezařaz.	O	ANO
S10	1947	ODS	ODS	X	NE	S41	1956	KOD	KOD	O	NE	S72	1946	SK Nezařaz.	SK Nezařaz.	ANO	NE
S11	1940	ODS	ODS	X	NE	S42	1957	KOD	KOD	NE	NE	S73	1945	SK Nezařaz.	SK Nezařaz.	NE	ANO
S12	1949	ODS	ODS	NE	ANO	S43	1949	KDU-ČSL	KDU-ČSL	O	ANO	S74	1957	Nezávislí	Nezávislí	NE	NE
S13	1958	ODS	ODS	NE	ANO	S44	1943	KDU-ČSL	KDU-ČSL	O	NE	S75	1952	Nezávislí	Nezávislí	NE	NE
S14	1956	ODS	ODS	X	NE	S45	1945	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	S76	1955	Nezávislí	Nezávislí	NE	NE
S15	1947	ODS	ODS	X	NE	S46	1940	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	S77	1954	Nezávislí	Nezávislí	NE	ANO
S16	1949	ODS	ODS	X	NE	S47	1960	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	S78	1949	Nezávislí	Nezávislí	NE	NE
S17	1944	ODS	ODS	ANO	ANO	S48	1949	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	S79	1942	Nezařazení	Nezařazení	NE	ANO
S18	1949	ODS	ODS	NE	ANO	S49	1940	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	S80	1948	Nezařazení	Nezařazení	NE	ANO
S19	1944	ODS	ODS	NE	ANO	S50	1943	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	S81	1946	Nezařazení	Nezařazení	NE	ANO
S20	1955	ODS	ODS	O	NE	S51	1943	KDU-ČSL	KDU-ČSL	X	NE						
S21	1944	ODS	ODS	O	ANO	S52	1941	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	ANO						
S22	1948	ODS	ODS	NE	ANO	S53	1953	KDU-ČSL	KDU-ČSL	O	ANO						
S23	1955	ODS	ODS	NE	ANO	S54	1950	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	P1	1950	KSČM	KSČM	-	ANO
S24	1956	ODS	ODS	NE	NE	S55	1949	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	P2	1945	KSČM	KSČM	-	ANO
S25	1956	ODS	ODS	X	ANO	S56	1939	KDU-ČSL	KDU-ČSL	X	NE	P3	1936	-	-	-	ANO
S26	1946	ODS	ODS	NE	NE	S57	1948	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	P4	1941	ODS	ODS	-	ANO
S27	1952	KOD	KOD	NE	ANO	S58	1957	KDU-ČSL	KDU-ČSL	NE	NE	P5	1935	ODS	ODS	-	ANO
S28	1959	KOD	KOD	NE	NE	S59	1962	ČSSD	ČSSD	O	NE	P6	1951	ODS	ODS	-	ANO
S29	1955	KOD	KOD	NE	NE	S60	1940	ČSSD	ČSSD	NE	NE	P7	1952	ČSSD	ČSSD	-	ANO
S30	1937	KOD	KOD	NE	ANO	S61	1942	ČSSD	ČSSD	ANO	NE	P8	1937	SZ	SZ	-	ANO
S31	1959	KOD	KOD	NE	NE	S62	1954	ČSSD	ČSSD	O	NE	P9	1944	KDU-ČSL	KDU-ČSL	-	ANO